

הגבלת עיסוק לא עוד?

חוזי עבודה רבים במשק כוללים סעיף הנקרא "הגבלת עיסוק". למעשה בסעיף זה מתחייב העובד כי עם סיום עבודתו אצל המעביד הוא לא יחל לעבוד אצל מעביד מתחרה או יפתח עסק המתחרה במעביד במשך תקופה מסוימת הקבועה בסעיף.

משה סער עבד כטכנאי מחשבים במברג רוזנהיים בע"מ שהיא המפיצה הבלעדית של מערכות-אי.אי.אס. במסגרת עבודתו הוא חתם על התחייבות שלא להתחרה במברג בין כשכיר אצל מעביד אחר ובין כעצמאי, ולא לעשות כל פעולה שתפגע בקשרי במברג ולקוחותיה.

לאחר שנתיים פוטר סער מעבודתו. הוא פתח עסק בו הציע את שירותיו כטכנאי אחזקה ותיקון מערכות מחש ומערכות אי.אי.אס. רפא"ל פנתה אליו והוא החל לתת שירותי אחזקה ותיקונים במקום במברג.

במברג ואי.אי.אס הגישו ביעה לבית המשפט המחוזי כנגד סער. בית המשפט הגביל את עיסוקו של סער ואף פסק כי עליו לפצות את במברג ב25 אלף דולר.

בית המשפט העליון פסק כי הגבלת חופש העיסוק שאינה באה להגן על אינטרס לגיטימי של המעסיק בטלה. אינטרס לגיטימי של מעביד הוא הגנה על רכושו (קניין), אך גם ההגנה הניתנת לאינטרס לגיטימי אינה מוחלטת, והיקפה ייקבע על פי מבחנים של סבירות ומידתיות המתחשבים בהיקף ההגבלה על ככלל, סעיף הגבלת עיסוק שכל מטרתו למנוע מעובד להתחרות במעבידו הקודם הוא לא אינטרס לגיטימי, נוגד את תקנת הציבור ואינו תקף.

פגיעה עמוקה בחופש העיסוק והעיתונות

כפי שפורסם בדה מרקר (17.05.2010) עומדת לעלות לדין בוועדת השרים לענייני חקיקה הצעת חוק של ח"כ מרינה סולודקין (קדימה), שנועדה למנוע את חלוקתו בחינם של "ישראל היום", שבעליו שלדון אדלסון ורעייתו מרים מקורבים לראש הממשלה, בנימין נתניהו. על פי ההצעה, תוגבל לשנה חלוקתם של עיתונים ללא תשלום.

הצעה זו למעשה קשורה להצעה נוספת שמטרתה למנוע מבעלי אזרחות זרה להיות בעלי שליטה בעיתון ישראלי. למעשה מדובר כאן בהצעות שלא תואמות משטר דמוקרטי בו כל אחד יכול להביע את דעתו.

לפי האמור בחוקי יסוד ההגבלה אמורה להיות לתכלית ראויה. הצעות אלו אינן מטרות ראויות אלא מטרתן לפגוע בעיתון ספציפי. זאת ועוד אחד הערכים הבסיסיים של מדינת ישראל היא קיום "שוק חופשי" של מידע ודעה, והחלטות אלה למעשה נוגדות את אחד מן הערכים הבסיסיים ביותר של המדינה וכמובן את הזכות לחופש העיסוק.

קפיטליזם – הכלכלי הוא הפוליטי

לעיתים הניסיון הממשלתי לקבוע גבולות לשוק החופשי הוא התערבות פסולה ולעיתים לא. הכלכלן הדרום-קוראני הא ג'ון צ'אנג טוען שפעולות ממשלתיות הניעו בעבר את קפיצות הדרך הגדולות ביותר בכלכלה.

ניקח את הדוגמה של העסקת ילדים. לפני 200 שנה לאף מדינה לא היו חוקים נגד העסקת ילדים. הפרלמנט הבריטי ניסה במאה ה-19 לחוקק חוקים נגד העסקת ילדים. אנשים אמרו שזה לא הגיוני לטענתם, אם ילד רוצה לעבוד והאנשים רוצים להעסיק אותם, אז מה הבעיה?.

היום אף אחד לא יגיד שיש להעסיק קטינים משום שכל קטין צריך לקבל ילדות וחינוך וכי יש לכך עדיפות על פני חופש העיסוק. היום כולם התנגדו להעסקת קטינים מפני שזה נחשב לדבר נורא זאת דוגמא מצוינת שהפוליטיקה מנתיבה לנו את הכללים ולמעשה כל מה ששייך לשוק נקבע על ידי הפוליטיקה.

רק רופא כשיר לנהל בי"ח?

איריס לוונשטיין לוי, מנהלת קרן המחקרים בוולפסון, עתרה לבג"ץ לאחר שנמנע ממנה להתמודד על תפקיד מנהלת המרכז הרפואי מכיוון שאינה רופאה: "המדינה פוגעת בחופש העיסוק באופן בלתי מידתי בעליל כדי לשמור על שקט תעשייתי מול ההסתדרות הרופאים".

לאיריס לוונשטיין לוי, אשר מנהלת קרן המחקרים בוולפסון יש הרבה ניסיון בתור מנהלת אך אין לה כלל ידע ברפואה ואינה עוסקת בתחום.

בג"ץ לא אישרו לאיריס להתמודד על התפקיד כיוון שטוענים שלאיריס חייב להיות ידע ברפואה והיא אינה יכולה לנהל בית חולים כאשר אינה עוסקת בתחום הרפואה. בג"ץ טוענים שכאשר המנהל של בית החולים צריך לקבל החלטה, הוא חייב להכניס שיקולים רפואיים בהחלטתו.

איריס לוונשטיין לוי טוענת שהמנהל לא בהכרח צריך להכניס שיקולים רפואיים להחלטתו וכן היא טוענת כי ניתן לסדר את טענת בג"ץ בכך שיצמידו יועץ רפואי למנהל שבמקרה שיש צורך ליעוץ רפואי בהחלטות אז יש למי לפנות.